Ч. 93 (11.346). Львів, субота 28. квітня 1928. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVI.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

## Актуальна проблєма.

*Львів, 27. квітня 1928.*

Останніми літами, зокрема ж минулого року й тепер, ми були і є свідками живого заінтересування Европи українською проблемою. В світовій, чужинній не тільки льокальній, але й у тій найвпливовішій пресі стрічаємося тепер часто з інформаційними статтями про Україну і з політичним насвітлюванням української проблеми як такої, що мусить відіграти велику або й домінуючу ролю при остаточному укладі політичних відносин на европейському сході. Це значить, що европейська політична опінія не вважає теперішнього положення на европейському сході (ближчому і дальшому) стабільним. Словом, нині слід ствердити, що досі в *мирних відносинах* українською проблемою світ не інтересувався щетак інтензивно як саме останніми літами.

Правда, вся европейська прилюдна політична опінія і професійна диплюматія була змушена знайомитися з українською політичною проблемою і реагувати на цей „новотвір" у результаті великої революції на европейському сході. Тоді українська проблема зросла була наглo до першорядної політичної ваги в Европі а сепаратний берестейський мир, яким Україна почала значити свою, так сказатиб, політично-державну стежку на міжнароднiй арені, в міжнародній політиці, запевнила їй з одної сторони але надмірних приятелів у тодішних центральних державах Европи, а з другої строни непримиримих ворогів у всі політичних противників тих держав, пізніших т. зв. побідників у світовій війні. Дальшими перипетіями цього заінтересування Україною й українською проблемою в Европі займатися не будемо, бо це не належить до нашої теми. Зазначимо лише що ризький договір з 1921 р. з одної сторони, а рішення конференції ради амбасадорів у Парижі з дня 14. березня 1923 р. у справі Сх. Галичини з другої сторони, якими то актами остаточно затверджено теперішню парцеляцію України, були переломові моменти, зворотні точки в заінтересуванні політичного европейського світа українською проблемою.

По названих двох актах світова політична опінія помітно затратила інтерес до українських справ і почала годитися з тим, що українська проблема стала внутрішньою справою СРСР, в якому опинилася головна частина української території, а одного і Польщі, в якій опинилася друга щодо величини числа населення територія розпаральованої України, з другого боку. Цьому оборотові справи не можна навіть дивуватися, бо по закінченні великої війни повстало було наслідком версайського трактату й датковик до нього договорів стільки дражких, спірних і наглячих до полагодження справ, стільки політичних руднощів, що ними була заабсорбована в цілости увага диплюмат а тим самим і всеї політичної европейської опінії.

Колиж відносини в Европі почали сяктак вирівнуватися, коли потім весь захід почав поволі ступати на шляхи політичної стабілізації, коли почалося й постепенне господарське, незвичайно важке відбудовування зруйнованої війною Европи, настав час холоднішої аналізи нового укладу політичних, повоєнних відносин у світі. Прийшла пора вишукування усіх слабих сторін теперішньої політичної рівноваги. Політичний світ прийшов до пересвідчення, що теперішня політична конструкція Европи й інших частин земної кулі має таку масу слабих сторін, має такі нетрівкі фундаменти, що кожної хвилини може початися процес її розкладу серед страшних мук, пожеж і крови.

І тому політичний світ став дуже вразливий на всі недомагання й недостачі теперішньої т. зв. рівноваги, яка веде всі держави бистро і певно в обійми нечуваних дарніше зброєнь, в тенети важкого й понад сили і спроможність коштовного мілітаризму, що пригнічує все життя та викривлює а подекуди вбиває всесторонне й природне господарське відроджування. Всі ті недостачі й недомагання прилюдна політична опінія Европи хоче направити в інтересах самозбереження і в інтересах зберігання своїх віками й працею численних поколінь набутих культурних і цивілізаційних цінностей. Проголошений і нібито принятий в основу повоєнних мирових договорів принцип самоозначення творить одну з найслабших сторінок теперішньої европейської політичної „рівноваги". Вдумчивим політикам стає це тим ясніше чим більше вони аналізою теперішніх відносин займаються.

Завдяки тому всьому й у звязку з повище сказаним почала ставати з дня на день актуальнішою українська політична проблема серед визначних політиків Европи, почала чимраз більше абсорбувати їх увагу, находити відгомін на сторінках світової преси та виробляти навіть спеціялістів для українських справ.

Одначе нема сумніву, що немалий вплив на зростаюче останніми часами заінтересування українською проблемою в світі мала також українська політична еміграція з усіх теперішніх займанщин і усіх політичних відтінків. Її контакт з Европою не міг не мати ніякого впливу на популяризацію українського імени й українських справ у світі. Але найбільше причинилася до своєї актуальности в світі українська політична проблема сама собою. Цілий світ наприклад дуже живо інтересується всім тим, що діється у СРСР. Всі найвпливовіші ґазети світа мають там своїх кореспондентів, що приглядаються уважно розвиткові та укладові внутрішніх відносин у СРСР і про все інформують. І цікаво, що чужинні кореспонденти інформують тепер світ про українську велику проблему в СРСР з обовязку, з примусу, подекуди краще як це робилиб українці. З примусу і з обовязку роблять вони це тому, що українська національна проблема переростає там межі догматичних комуністичних шаблонів її домашнього вирішування та поладнування. Національна боротьба з російською великодержавною політикою на Україні стає останніми часами осередком уваги не лише льокальних чинників, але й центром уваги і союзного радянського уряду і всесоюзної компартії і Комінтерну. Як така переходить вона в Европу, переходить у світ і стає в освітленні чужинних кореспондентів справою першорядної ваги для внутрішнього мира в самому СРСР, а вслід за тим і для мира на цілому сході Европи, бо українська проблема самим СРСР не вичерпується, вона обіймає ще й інші повоєнні держави поза СРСР.

Незвичайно чуткою на все те є між іншим російська політична еміграція, яка в інтересах російської великодержавности намагається ослабити в Европі вагу української проблеми, старається ступити її вістря, силується (особливо останніми часами) зняти її з круговору світової політики та накинути світові свою формулку про неї такого змісту, що українська проблема — мовляв — є внутрішньо-російською державною справою. Такою своєю поведінкою російська політична еміграція тільки скріплює, дарма що нехотячи, актуальність української проблеми як цілости в політичному світі Европи.

Нашим завданням у таких відносинах є використати як найдоцільніше і якнайкраще цю актуальність української політичної проблеми для скріплення її акутности і для доповнення та скориґування її політичного розуміння на Заході. Українській проблемі ми мусимо надавати в очах світа, що так скажемо, всеукраїнський характер і все його підкреслювати, бо тільки при її розвязці у всеукраїнському розмірі може бути мова про політичну рівновагу на сході Европи, а тим самим і в Европі.

*В. М.*

## Конкуренційна маніфестація.

### Пацифістично-воєнний крутіж.

Може ще ніколи не говорено стільки про мир як саме після найбільшої світової війни, починаючи ґенуезькою конференцією і Каннами, а кінчаючи останньою пропозицією Келльоґа і французькою контрпропозицією. І може іще ніколи поза тими пропозиціями, балачками і нарадами не скривалося стільки гіпокризії, як саме тепер. Чи це буде Чемберлен, чи Келльоґ, чи Бріян чи Штреземан, чи Чічерін, чи навіть Муссоліні, а з меншої братії Скшиньский або Залеський, чи Тітулеску, всі вони постійно на всі лади твердять про потребу мира, про його невідкличну конечність, про настирливу неминучість. І не лише диплюмати виправляються в цій пацифістичній ревниці. Що пристрастніще декламують про мир і благодать пацифізму вожди й генерали, всі ті Фоші і Ворошилови та інші Кемалі-Паші, всі ті, що мріють про війну, що підготовляють до неї міліони, прилюдно відпекуються від неї. А одночасно з повінню пацифістичних декламацій ростуть воєнні бюджети, як гриби після дощу, виснажені держави і народи вгинаються під вантажем нових податків на удержання війська, на нове озброєння, на нові воєнні винаходи.

Зі зростом військових бюджетів ростуть і мирові декламації, родяться мирові пропозиції на широку скалю, зявляються універсальні пакти. Особливо щедрі на мирові фрази ті, що є beati possidentes. Ущасливлена версайським трактатом Франція, позаключувавши найперш а далі ще мілітарні конвенції та ще окремо здобувши признання своїх східних границь від Німеччини льокарненським пактом, від довшого часу розщедрюється мировими пропозиціями. Від десяти місяців між Парижем і Вашинґтоном йшли балачки про вічний мир між Францією й Зединеними Державами. Очевидно, ініціятива вийшла від Бріяна. Бо й справді мир між цими державами найлекше здійснити з огляду на океанічну віддаль і відсутність спірних питань між Францією й Зединеними Державами. „Вічний мир" між одною з европейських великодержав і Америкою по суті не мав би ніякого практичного значіння, але зате він мав би велике маніфестаційне значіння, він виявив би наглядно мирові тенденції Франції супроти... Америки.

Ясно, що така однобока маніфестація не представляла для Зединених Держав ніякої вартости, навіть маніфестаційної. Але у відповідь на маніфестацію вашинґтонський державний секретар Келльоґ відповів теж маніфестацією, зберігаючи відповідну конкуренційну пропорцію. Бо коли 37-міліонова Франція маніфестує бажання „вічного мира" у відношенні до 120-міліонової Америки, то ця остання маніфестує своє бажання мира не лише у відношенні до Франції, але у відношенні до Франції з кольоніями, але й у відношенні до Британської Імперії (470 міл. населення), Японії з кольоніями (81 міл. населення), Німеччини (65 міл. нас.) й Італії (50 міл. населення). Коли Франція бажалаб звязати „вічним миром" лише кругло 200 міліонів населення, то Зединені Держави яких 900 міліонів, себто кругло половину населення земної кулі. Тільки така маніфестація має значіння для Зединених Держав. Без сумніву, це гарний і великий жест.

Америка пропонує пятьом великодержавам (Франції, Англії, Німеччині, Італії й Японії) заключити пакт для осудження війни у розвязці міжнародніх спорів та усунення її як засобу національної політики у взаїмних відносинах. Єдиними засобами для вирішування спорів і конфліктів є лише мирні шляхи.

Американський проект є дуже короткий. Крім осуду війни і пропозиції мирних засобів в полагоджуванні конфліктів американський проєкт не постановляє нічого. Про припинення зброєнь не згадується в проєкті ані одним словом. Значить, істнує повна свобода зброєнь, в яких Америка як найзасібніша держава може вдержати провід. Американський проект є не лише маніфестацією на широку скалю, а тим самим і посереднім відкиненням окремих французьких пропозицій, але й намаганням звязати та приспати інші великодержави, щоби при спроможности великих і безвпинних зброєнь приготовитися до рішаючого кроку на Далекому Сході, де головними конкурентами Америки є Англія, Японія і Франція.

Не диво, що широкий американський жест не припав до вподоби адресатам. В пресі німецькій, англійській і французькій „на радощах" питають американську пропозицію, але висувають безліч сумнівів і застережень. Осуд війни, мирна полагода спорів і конфліктів дуже гарні речі, але перш усього требаб змінити відносини в Европі, а опісля дати вільну руку кожній державі зброєння до відпорти небезпеки, себто допуско-

тати оборону перед напастю, що є актом природним. Тут то й кінчається гарний жест, бо кінчається у воєнній сутичці важко встановити, хто є напасником, а хто напастованим.

Та є це поки-що лише голоси преси. Уряди мовчать за виїмком французького, який саме на днях дав уже відповідь на американський проєкт. Генеральному осудові війни французький контрпроєкт протиставить легальну оборону істнуючих трактатів (нпр. версайського). Таким чином французький проєкт не осуджує війни в принціпі, тільки як „знаряддя особистого, самовільного і спонтанічного ділання з боку якоїсь держави. Є це основна ріжниця між американським і французьким проєктом. З черги французький проєкт висуває застереження, що нарушення чи зломання противоєнного пакту одним з контрагентів усіх інших сигнаторів увільнює від усяких зобовязань, себто автоматично звільнює їх від обовязків, що випливають з пакту. Американський проєкт не передбачує такої розвязки. Дальше французький проєкт обстоює важність всіх прав й обовязків, які держави переняли на себе в попередніх міжнародніх умовах, як нпр. обовязок Франції у відношенні до Польщі до помочі у війні. Вкінці французький контрпроєкт пропонує, щоби пакт увійшов у життя аж тоді, коли він стане *загальним*, себто коли до нього приступлять не лише Зединені Держави, Франція, Англія, Німеччина, Італія й Японія, але також усі інші держави, хіба щоби приступивші держави одноголосно поклали речинець приступлення, а інші держави не скористали зі запросин. Американський проєкт обмежується лише до шістьох держав, передбачуючи приступлення інших держав уже до *істнуючого* пакту.

З порівнання обох проєктів ясно виходить, що їх ділить неперехідна пропасть, що нічого їх не зближує, а все віддалює. Є це тільки конкуренційна маніфестація, яка не має найменших виглядів на здійснення. Американський проєкт є без значіння для Франції і навпаки французький є пустим звуком для Америки. До тогож французький проєкт осуджує тільки війну здобувчу (імперіялістичну) або відплатну (реванжову), а не осуджує війни в принціпі. Франція за всяку ціну намагається зберігти фірточку для збереження своїх воєнних здобутків й повоєнних впливів.

Мирові маніфестації є лише гарними жестами, є конкуренцією беззмістових проєктів, які роблять багато шуму, але ані на крок не зближують нас до вічного мира, бо в природі людей і світа сильно осаджений востримний гін до боротьби. Де сила, — там і боротьба, де боротьба, — там і війна в тій чи іншій формі. Бажаючи усунути боротьбу і війну, треба перш усього знівелювати й усунути її причини. В теперішній стадії панування одних і рабства других припинення боротьби булоб тільки петрифікацією рабства, неволі і визиску. Історія не знає нічого вічного. Одні народи виходять на її арену, а другі уступають. Ніхто добровільно не здає своїх позицій, тільки уступає примушений. Тому й балачки про „вічний мир" є лише гарними жестами, є конкуренційною маніфестацією, пильним нагромаджуванням полемічного капіталу на випадок, коли почнуть свою страшну мову знаряддя смерти, щодо досконалости яких ідуть напружені перегони між державами.

---

# Міжнародня вистава преси в Кельні.

**Перед її отворенням.**

Українська преса доволі мало цікавиться цею першою в історії міжнародньою виставою преси в Кельні, яка безперечно з ріжних причин заслуговує на більшу увагу з нашого боку. Бо її завдання дуже широкі і мають на меті дати світові загальний образ культурного й господарського значіння преси у всіх її проявах і таким способом поширити та поглибити розуміння великих цілей преси в міжнародньому житті загалом, а в кожному громадянстві зокрема. Така вистава, зорганізована німцями блискуче й у великому розмірі, представляючи вплив і значіння преси на кожному полі, яке ми собі тільки можемо подумати, мусить очевидно з одного боку причинитися до дальшого розвитку національно-державної преси, а з другого боку підкреслити думку міжнародньої співпраці в межах самої преси. Мені здається, що слабе зацікавлення з нашого боку виставою в Кельні лежить не так по стороні самої преси, як більше по стороні нашого громадянства, яке не виявляє майже ніякого розуміння для тих мною підкреслених моментів у відношенні до рідної, власної преси. Як можна в нас говорити про розуміння великих завдань преси, про культурне та господарське її значіння, коли 90 відсотків громадянства не відчуває ніякої потреби в істнуванні власної преси! Я вже не кажу нічого про пересічних осіб, що заспокоюють свої бажання-інформації при помочі чужої, часто ворожої нам преси, але мушу підкреслити факт, що найвизначніші одиниці, провідники народу, довголітні посли, професори, т. зв. нотаблі можуть у нас жити цілими роками, не передплачуючи ні одного українського часопису або журналу... Якби представники цілої нашої преси видали спільно виказ тих людей (очевидно відомих), що ні сотика не дають на свою пресу, то вийшов би з цього кольосальний скандал. Натомісць ми читаємо „Kurjer Codzienny", „Руль", „N. F. Presse", „Vossische Ztg.", „Narodni Polityka" — залежно від місця перебування. Але що може нам дати теперішня українська преса? — чується від тих своїх власних ворогів рідної преси. Спізнені відомости, на лихому папері та нечиткими буквами. Це правда, що наша преса не стоїть на висоті, але при такім відношенні суспільности дістаємо circulus vitiosus, з якого виходу нема. Ясно, що якби була своя держава, то і преса прийнялаб інший вигляд, але не треба забувати, що дуже важним чинником в здобутті власної державности є саме відповідно поставлена преса, яка може розвиватися при інтензивній підтримці рідного громадянства.

З політичних причин, про які прийдеться нам говорити пізніше, українська преса із західних земель не може брати участи у виставі в Кельні як самостійна група, але це само для себе негативне явище має також і одну позитивну сторінку. Прошу собі тільки уявити, як представлялаcяб ця преса 6—7 міліонового народу в межах Польщі з чисто зовнішнього боку? Як можнаб це явище пояснити чужинцеві, що на таку велику всеж таки кількість людности істнує тільки одна щоденна газета? Всі перепони адміністративного характеру, конфіскати і т. п. не є абсолютно ніяким переконуючим виправданням.

Провідна думка вистави в Кельні, яка має проявлятися цілком виразно у всіх її відділах, замикається в домаганню або в бажанню дати глядачеві суцільну картину духової, технічної і господарської творчости. Діло в тому, щоб оглядаючий не загубився в міліонах деталів, але щоб він помічував від разу певну систему в цій масі, певну структуру в цілому організмі вистави. Цілість розпадається на ось які складові частини. 1) Щоденна газета. 2) Журнал. 3) Книжковий промисл і графіка. 4) Технічна організація і помічні засоби. 5) Пресові синдикати. 6) Німецька преса за кордоном. 7) Преса і комунікація. 8) Преса і мистецтво. 9) Реклама і преса. 10) Вивчення газети (Zeitungswissenschaft). 11) Папір. 12) Фотографія і кінематограф.

Окремий відділ творить преса чужих держав, яка буде приміщена у великому власному павільоні (Staatenhaus). Силою факту, що тут пристосовано не національний, а державний принціп і що Генеральна Дирекц. „Преси" поробила умови з поодинокими державами, українська преса не може творити для себе окремої цілости, а мусіла увійти в склад павільонів тих держав, у яких вона появляється. І так українська радянська преса виступить таким чином правдоподібно у складі преси Союзу Соціялістичних Республик. Правительство в Харкові робило, що правда, старання, щоби всесоюзна преса була зорганізована на підставі регіонального принціпу, а не фахового, як це бувало дотепер при аналогічних міжнародніх виставах, бо наслідком того українська продукція на даному полі, допущена московськими цензорами в дуже скупому числі, губилася цілковито, замісць впадати оглядачеві у вічі. Радянська українська преса повідомляє, що Рад. Україна на виставі в Кельні матиме окремий павільон з 14 відділами, де будуть експоновані всі досягнення на тереyі Радянської України, починаючи з розвитку друку в XVII. стол. Це булоб очевидно дуже корисно, але чи вдасться харківському урядові переперти регіональний принціп, це ще не відомо. Таксамо Польща приготовляється з великою енергією до вистави преси. Польський відділ має представити розвиток і теперішній стан преси в Польщі. На чолі організаційного комітету стоїть Станислав Ярковський, професор високої школи журналістики у Варшаві, який на доручення міністерства закордонних справ був уже в Кельні з метою обговорення всіх деталів. У ежах польського павільону могла знайти приміщення українська преса на західних землях, але мабуть, як видно з дотеперішніх заповлень, українського відділутам не буде. Таксамо невідомо, чи українська преса на Підкарпатті візьме участь у виставі чехословацької преси, а українська преса на Буковині у відділі румунськім.

Силою факту, що ця міжнародня вистава преси бде мати місце на німецькому терені, найбільш імпозантно буде представлятись очевидно відділ німецької преси. І в межах цього відділу буде приміщена невелика вистава: „Україна в світлі

---

Д-Р ІВАН БРИК.

# „Просвіта" і Федькович.

Цього року зійшлися 40-ві роковини смерти Осипа Юрія Федьковича і 60-ліття заснування Т-ва „Просвіта". Це й спонукало мене написати про взаємини „Просвіти" й Федьковича, пригадуючи те, що вже про те написано, та може забуто і доповнюючи новими дрібними даними.

„Просвіта" поклала собі за завдання піднайти й ширити освіту популярними книжечками, які своєю дешевістю, мовою і змістом відповідали би народови, так, що він міг би їх читати і хотів читати. Та першу популярну книжечку зладив щойно в квітні 1869 р. член виділу проф. Ом. Партицький.

На засіданні прочитано всі статейки, дещо справлено і рішено видати під назвою „Зоря", читаночка для сільських людей у 2.000 примірників. З огляду на те, що „Зорю" розкупили до двох тижнів, виділ рішив „Зорю" далі видавати. Так вийшла і книжечка друга. Третю поручив виділ зложити Климковичеви, але її зреферував і видав також Партицький після короткого уступлення з виділу і скинення з себе редакції „Зорі". У тій дрібній кризі знаменито визнався голова Юл. Лаврівський. Він мабуть бачив недоцільність колективного редагування і може вадто велику переважність „даремщиною" одної людини. Ось чому на засіданні дня 24. IX. 1870. просив призадуматись, чи не добре булоб придбати для видань „Просвіти" постійного, платного редактора.

І справді 1. X. 1870. установлено **першого платного редактора** Ом. Партицького з місячною платнею 25 зр. Редактор зобовязався видати що місяця одну книжечку „Зорі" в обемі найменше 1½ арк. і раз у році календар. Плян і зміст далі одобрював виділ. І далі, як досі, члени ставили внески, що належало би видати, або реферували прислані матеріяли, які віддавано до оцінки двом членам.

Не знати, чому Патрицький вже 5. XI. 1870. зрікається редакторства, але упрошений редагувати до нового року, робить це ще цілий рік, бо до 28. X. 1871, коли платним редактором установлено Маркіянового сина Володимира Шашкевича, котрий виготовив програму популярних видань. Умови вже були твердші. Полишено винагороду 25 зр., але від книжечки в обемі 2—2½ арк. Редактор зобовязаний на жадання виділу предложити готовий рукопис до шістьох тижнів. Рецензентом популярних видань вибрано Навроцького, котрий якщо з автором не годився би, мав віднестись до цілого виділу. Шашкевич зредагував шесту Зорю. Я вважав потрібним змалювати ту атмосферу, ті звичаї в „Просвіті", в які попав Федькович. Вони є доказом серіозности, обережности й почуття відповідальности, з якими підходив виділ до такої важкої і складної справи, як популярне видавництво. З другогож боку вони є доказом непомірности поміж винагородою і працею редактора та непосильности взятого на себе обовязку.

Зазначую, що Шашкевич трактував популярне видання справді поважно, коли зажадав від виділу, визначити якусь квоту незалежно від помічних для редакторів чужих видань.

Видавництва календаря і шкільних видань я не торкався, бо воно велося виділом окремо від популярних видань та й з особою Федьковича не має ніякого звязку.

У протоколах „Просвіти" читаємо, що на засіданні 15. VI. 1872, „по відчитанню листу Федьковича з дня 22. V. 1872 рішено йому забезпечити 250 зр. за найменше 12 листів (печатаних) оригінальної праці, рішено завідомити об тім виділ Бесіди і просити перенятн других 250 зр. за 5 клясичних перекладів; дальше припоручено п. Заревичеви написати в тій справі лист до Ф-ча і виложити йому цю справу". На засіданню були тоді присутні члени: д-р Ом. Огоновський, заступник голови, д-р К. Сушкевич, В. Навроцький, д-р Ол. Огоновський, Бічай, М. Желехівський, Е. Дейницький, Ф. Заревич і І. Верхратський. Головою товариства був Ю. Лаврівський.

Заревич листа не написав і виїхав, тому упрошено В. Навроцького займитися відповідю Ф-ви.

Длячого виділ вишукував до написання відповіди спеціяльних стилістів і що написав Навроцький, невідомо. На всякий випадок Федькович був тоді неабиякого величиною. Вімав за собою славу оригінального й талановитого поета і повістяря. В справі видання своїх творів і бкваря листувався вже раніше з О. Партицьким і Н. Вахнянином. Аж і те листування та видавничі справи зі Львовом довели до того, що Федькович в рр. 1869—1872 до Львова майже не відзивався. Трох інакше відносився поет до „Просвіти". Як людина розумна й приктина, яка цілою душею прилягдао люду, з зокрема до гуцульщини людина, яка добре розуміла потреби народу, високо цінив Ф-ч „Просвіту" і відчував її велике післанництво. Доказом цього привіт: „Здоров чесному субору Просвіти у Львові", присланий на перші загальні збори, на яких, на жаль, його „задля спізненої пори" не відчитано, тільки рішено видати друком.

В тої треба шукати й відповіди на те, що в час „розриву" зі Львовом, бо на засіданні 21. I. 1871 член „Просвіти" Остап Чвиртацький чите приватний лист Ф-ча, в якому він пише, що радби видати свої нруковані поезії; п. Чвартацький запитує, чи не можна би видрукувати тих поезій коштом товариства". Виділ рішив відповісти, що „Просвіта" рада би видрукувати ті поезії, тільки запитує, чи не проти був би п. Ф-ч на видрукування етимольогією, бо т-во в засаді не є іменно противне, одначе покищо уживає в своїх виданнях етимольогії". До видання не прийшло.

Відносини „Просвіти" до Ф-ча найкраще характеризує рішення ви-

німецької преси і література", яку влаштовує Український Науковий Інститут у Берліні. Вистава ця обійматиме по можности повну збірку видаваних в німецькій мові часописів, що виключно займалися українським питанням, окремих чисел німецьких журналів і газет, присвячених в цілости або частинно Україні, вкінці книжок, брошур про українську справу, летючок, мап, нот і т. п. Коротко кажучи: Інститут має на меті зібрати тим способом все, що появилося в німецькій мові про Україну. З огляду на те, що вистава Інституту буде в Кельні одинокою вільною трибуною української преси, яка обмежена буде нічим іншим, як тільки власною програмою, українське громадянство повинно подбати про її повноту і прислати весь матеріял, який знаходиться чи то в ріжних установах, чи у приватних людей на руках. Не треба думати, що цей матеріял, який має одна особа, певно вже прислав або пришле хто інший і тому її труд буде непотрібний. Кожний, хто має щонебудь потрібне для вистави, повинен прислати чимскорше до Берліна, а Інститут бере відповідальність за весь матеріял і кошти, звязані з посилкою, з подякою повертає.

Про значіння самої вистави в Кельні нема що навіть і говорити. Вистане підкреслити тільки факт, що на час її тревання (6 місяців) зголошено досі 303 конгресів, з яких важніші ось які: 1) Міжнародній Конгрес Союзу Журналістів, 2) Конгрес реклами, 3) Міжнародній день друкарів, 4) Міжнародній пресово-науковий конгрес, 5) Міжнародній Жіночий Тиждень, 6) Зїзд членів Міжнародного Інституту для інтелектуальної співпраці, 7) Зїзд християнської преси і т. д., і т. д. Для підкреслення значіння цеї вистави преси вистане ще подати до відома факт, що напр. протекторат над французьким відділом перебрав Пуанкаре і Бріян.

В рамцях одної статті, яка і так вийшла занадто великою, незвичайно тяжко згадати про всі моменти цеї вистави, які можуть мати для нас значіння. Можливо, що буде нагода пізніше обговорити окремо деякі спеціяльні питання, звязані з цею подією міжнародного значіння.

I. M.



# Як згоріла читальня Просвіти в Баличах.

**Карне донесення до Державної Прокуратури в Перемишлі, Краєвої Команди Держ. Поліції у Львові і до Міністерства Внутр. справ у Варшаві.**

Філія „Просвіти" в Мостиськах прислала до нашої Редакції копію карних донесень у справі пожежі в Баличах, жертвою якої впала тамошня читальня „Просвіти". Цю копію містимо без ніяких змін і коментарів, зберігаючи в ній ненарушимим навіть правопис. Ось і вона:

До — I. Прокураторії Державної в Перемишли

II. Краєвої Команди Поліції Державної у Львові

III. Міністр Справ внутрішних у Варшаві.

Експедіовано до повищих трьох інституцій дня 26. липня 1927 письмо слідуючого змісту:

Перед двома роками згорів в ночи дім Читальні „Просвіти" в Баличах, в якім ніхто не мешкав. Дім сей був критий бляхою о розібраних стінах. Стояв лише на стовпах. — Причини пожежі ніхто не розсліджував. Шойно в р. 1927 почали кружляти чутки в громаді Баличі, що дім Читальні підпалив постерунковий Поліції Державної в Баличах Радванський, який тоді повнив службу на тім постерунку. Говорено рівнож в селі, що в справу тої пожежі втаємничений був також комендант Поліції Державної в Баличах Йосиф Себестович, місцевий учитель Кузьо і двір.

В наслідок тих поголосок, Державна Поліція в Баличах внесла до Суду повітового в Мостисках карне донесення за злочин клевети против Катерини Жемелко із Балич і іншим особам від котрих ті поголоски мали походити. Слідство в тій справі ведено в Суді повітовім в Мостисках до ч. спр. З 177/27.

В наслідок того слідства в Суді — явився в канцелярії Д-ра Льва Кульчицького в Мостисках Іван Жемелко син Юлії з Балич і в присутности двох свідків Д-ра Льва Кульчицького і Яна Паславського зложив отсе зізнання, яке з ним списано і яке він підписав.

„Протокол списаний дня 10. липня 1927 в канцелярії Д-ра Кульчицького, адвоката в Мостисках. Явиться із власної понуки Іван Жемелко син Юлії літ 19, рільник з Балич і подає: Я маю брата старшого від мене, який в осени 1926 виїхав до Аргентини. Той мій брат оповідав в дома до мене і до моєї мами Юлії Жемелко, що постерунковий Радванський із постерунку в Балич намовляв його до спалення будинку Читальні „Просвіти" в Баличах. Брат мій часто про це згадував в дома, а я знаю, що мій брат на якийсь час перед тим — коли Читальня „Просвіти" згоріла, ходив все запитий і відомо мені є, що брат мій упивався в дома Радванського. — Читальні не спалив однак мій брат, бо боявся, я знаю однак, що тої ночи, коли будинок читальні згорів — комендант постерунку Юзеф Себестович — прийшов в ночи до будинку і віддалив звідтам 4-х вартівників Миколу Паславського, Петра Крутого, Петра Мишишина і еще одного, котрого назвиська не памятаю. В короткий час по тім, як вартівники віддалилися, будинок Читальняний зачав горіти. Мій брат перебуває досі в Аргентині а адрес його: **Józef Żemelko, The First-National Bank of Boston, Florida 99 Buenos Aires Republ. Argentine.** Відомо мені, що брат мій Йосиф, який був шлюсарем, привіз був із фільварку зі Старяви віяду, яка стояла у нас в дома через 1 тиждень, а брат мені казав, що тою віндою мав перевернути будинок читальняний. — Від брата мого знаю і то, що як постерунковий Радванський намовляв мого брата до спалення будинку читальняного, а брат не хотів сего зробити, Радванський заохочував його в той спосіб, що казав до него: о тім знає комендант, професор, пан Скібневський і як треба буде то они тебе оборонять. Знаю і то, що як горів будинок читальняний, а брат мій Йосиф сміявся, я чув як комендант постерунку прийшов до мого брата і сказав до него: **„Józku nie śmiej się, bo jak Rusini usłyszą, to będą ci potem ciągać na co ci tego"** В кінци зазначую, що цілий наш дім т. е я — моя мама Юлія і Катерина сестра знаємо, що нашого брата Йосифа постерунковий Радванський упивав і до спалення будинку читальняного намовляв. — Мостиска, дня 10. липня 1927. **Jan Żemelko wr. Як свідки: Jan Pasławski wr., Dr. Leon Kulczycki wr.**

Ті самі зізнання зложила рівнож сестра Івана Катерина Жемелко до протоколу З 177/27 Суду повітового в Мостисках. В повисшій справі можуть зізнати також свідки: Франц Панькевич, у фабриці органів у Львові, Стах Світаіцький по Михайлі, Евстахій Бочарський, Петро Бочарський, Стах Мішишин по Івані із Балич, Петро Хамурла, Львів-костярня і Рудольф Черкавський в Грималові обшар двірський.

Повисші факти подається до відома Прокураторії іменем пошкодованого Товариства Читальні „Просвіти" в Баличах — через Філію Товариства „Просвіта" в Мостисках.

Згідне з донесенням.

Мостиска, 13. квітня 1928.

Степан Байдала
голова Філії

---

почесних членів Федьковича, М. Устіяновича і д-ра Із. Шараневича. ...ділу 29. IV. 1871, щоби поставити ...Куліша і Білозерського рішено не ...ставити з огляду на можливі для ...них неприємности" (розуміється, ...з боку московського уряду). Заг. ...збори з 8. VI. 1871, котрі між іншим ...доручили виділови енергічніше зайнятись видаванням популярних книжок, іменували почесним членом ...едьковича, М. Устіяновича, Із. Во...бкевича і д-ра Із. Шараневича.

Виділ звернувся теж до Ф-ча з ...редложенням зайнятись редагуванням популярних книжок. Федькович приїхав до Львова і явився ...а засіданні виділу „Просвіти" 25. ...VII. 1872. Це засідання мало свя...чний характер, бо крім членів ви...ду були на ньому й не члени. Тоді ...ено числити Ф-ви платню від ...1. 1872 р., а щодо редакції лю...х книжок, виділ „лишив волю ...дати їх після уложеного ним ...ним пляну". Цікаво, що від того ...у аж до виїзду Ф-ча зі Львова ...X. 1873. було 17 засідань виділу, ...Ф-ч був тільки на трьох. Не явив... теж і на загальних зборах 22. V. ...73.

Виділ віднісся до Ф-ча з повною ...шаною й делікатністю, бо й умо... була без порівнання легча, ніж ...попередними редакторами і поли...о Ф-ви вільну руку щодо пляну ...

...ж шукати причини того Федь...кового відчуження, тої свого ...мізантропії, яка була почат...зріваючого конфлікту? ...айближчому після ...зізду Ф-ча засіданні виділу 10. IX. поручено Заревичеви переглянути й оцінити зладжений Ф-чем колядник. Після оцінки Заревича виділ поручив Желехівському порозумітися з Ф-ем у справі деяких змін, але очевидно до того або не прийшло, або „порозуміння" було вповні безуспішне, коли виділ віддав Заревичеви колядник до справлення в порозумінні з Ф-ем. По більше як двох місяцях рішив виділ 17. XII. 1872. друкувати колядник у 3.000 прим. і то „кирилицею". На томуж засіданні д-р Ом. Огоновський вносить просити Федьковича, щоби до 1. II. приладив матеріял до таких книжечок як „Зорі", і щоби на перший раз видав у перекладі Чокого „Goldmacherdorf". Тодіж рішено установити двох референтів: одного для розпродажі книжок, а другого для популярних видань. Видно, що досвід з чистою припадковістю популярних видань та й свіжий з Ф-вим колядником підсунули потребу такого референта.

На засіданні 11. II. 1873. явився сам Ф-ч, передав рукописи: „Село Фармазони", „Пісні до св. Николая", „Казку за стрільця", „Пісню про ангелів і дияволів", „Проскуру". Рукописи принято і рішено зараз друкувати.

Із справоздання на заг. зборах у травні 1873 р. виходить, що справленням усіх популярних книжок — отже і Федьковичевих — під оглядом правопису й мови займався не виділ сам, а упрошений зпоза виділу проф. Партицький.

(Продовження буде.)

---

# Шевченківське свято в Парижі.

Зорганізувала його „Українська Громада" 31-го березня в салі „Союзу Християнської Молодіжі", гарній концертовій салі. Концерт-академія була призначені головно для земляків-емігрантів, в проте афіші та газетні оповістки повідомляли про вечір і чужинців.

Саля була прибрана в народньому дусі, портрет Шевченка вповитий рушниками, зеленю, червоними трояндами, на погрудді поета висів український прапор, по боках французькі. У вестибулі кожного гостя зустрічала в народньому вбранні п-ні Паєвако, пришпилюючи йому відзнаку.

Свято почалось промовою голови „Української Громади" п. І. Стасіва. По промові співав хор братів Чехівських твори Стеценка, Леонтовича, Ступницького. Потім грав бандурист Ємець, розповідаючи, що було „Ой, у полі під Кругами", про Залізняка, про взяття Умани. За ним ішло програма: соло п-ні Жило, соло баритона п. Олекси Чехівського і п. Матієнка, дует п-ні Жило-Чехівського, квартет п. Вапра, Матієнко і братів Чехівських, на загальне бажання слухачів нові пісні Ємця, декламація ианночки М. Якимець, пп. Загравичного та Зіна.

Свято протяглось до півночі.

*I. Когут.*



ВІДГУКИ ДНЯ.

# З діяльоґів про мову.

Один з моїх знайомих має манію чистоти нашої мови. Не розстається зі словником і раз-у-раз записує щось у записнику.

Недавно каже до мене:

— Дивна річ. Найслабше знають українську мову учителі-україністи.

— Не може бути! — відповідаю.

— Як то не може бути!? Пишуть завжди „проте" в значінні „тому", а не „мимо того", „одначе" ставлять на третім, чи твертім, а навіть семім місці, „случай" замісць „випадок".

— Ех, це нічого — перебиваю йому. — Зрештою і наші письменники (тут бєся в груди) не грішать зразковою мовою.

— Всеж таки ліпше...

— Бачиш, я не сказав би. От недавно я одній книжці знайшов я слово „зегарек" на означення годинника і слово „належачий", замісць правильно.

— Певно наддніпрянець!?

— Нехай буде, всеж таки українець!

— Бачиш, тут діло в тому, що письменники-наддніпрянці не люблять т. зв. галицьких висловів і беруть польські.

— Може бути. Один з них сперечався, що слово „хтивий" чисто українське і що його вільним „жадібним", „хапчивим" не заступиш, бо це все або полонізми або русизми. Винниченко завдно вживає „Баньлюш", а навіть Рильський почав писати „скуток".

— Всеж таки мова письменників без порівнання ліпша, як „Записок Наук. Тов. Шевченка".

— Ти все про „Записки"! Лиши їх, так як лишив „Літ.-Наук. Вістник".

— Ну, Вістник, то я справді вже лишив. Він усіх лає за мову, а сам пише всілякими язичіями.

— Не говорім про це. Позволь, що я верну до першої справи — до мови україністів.

— Гаразд.

— Бачиш, я з тобою зовсім не погоджуюся, що україністи не знають мови.

— Неправ...

— Заждіш! На мою думку учителі-україністи прекрасно знають мову.

— Що-о-о?

— Так, прекрасно! Тільки, знаєш, вони... бояся докінчити.

— Чому?

— З огляду на куратора!

— Як то? Ти думаєш, що я донесу!?

— Борони Боже! Але прошу тебе, не виговорися де, бо це моглоб їм пошкодити.

— Зачинаєш мене направду цікавити. Отже: даю слово!

— В такому разі слухай!: Вони великі шовіністи!...

— *Шовіністи!!...*

— Ну так! Мусять учити по польських школах української мови і з шовінізму вчать її неправильно.

— Диви, що за хитрість! А я й не догадувався!

— Тепер зрозумієш, чому в них і „проте" недобре, і „одначе" задалеко, і „случай" у кождім випадку.

— Добре. Але скажи мені в такому разі, чому вони і по українських школах так само вчать?

— Це знову з хитрости: Щоби ніхто не підозрівав їх у шовінізмі.

— Ґі-гі-гі-гі!

— Ха-ха-ха-ха!

*Галактіон Чіпка.*

# По широкому світі.

Поліція в Будапешті заборонила всякі збори від 27. квітня до 2. травня, лякаючись соціаліст. демонстрацій на 1. травня.

При виборах у Каринтії перемогли соціялісти.

Америк. автомобільний спортовець Локгарт убитий підчас проб установити новий рекорд швидкости; їхав 200 миль на годину.

Московський комісаріят справедливости радить над проєктом, чи не скасувати бе в судах оборонців; вони були би потрібні для малолітніх та умово недужих, а в інших випадках, коли суд признасть їх конечність.

Америк. географічне Т-во признало Вількінсові за його лет золоту медалю Моррисову найвищу відзнаку.

Палестина має дістати четверть мільйона фунт. штер. позички від Англії на оздоровлення фінансів.

У Фінляндії арештували ... комуністів.

# В безконечній черзі...

## Політичний процес 15-ьох.

### Другий день розправи.

Нині, в другому дні розправи, переслухано перших шістьох обвинувачених. З них перший, Михайло Бажанський, знав, що істнує нелегальна організація п. з. „Західно-Українська Національна Революційна Організація", якої один член давав йому директиви. Той-же член, якого імени Бажанський не виявляє, дав приказ перетяти телефонічну лінію і підпалити кілька дворів. Два слідуючі обвинувачені, Ярослав Балицький і Евген Пік, признаються, що то вони підрізали 7 тел. стовпів коло Будилова, але до ніякої революційної організації не належали. Всі три вони, як і ще дехто з обвинувачених, належали тільки до студентського гуртка самоосвіти, що крім ширення освіти між своїми членами мав іще на меті давати аматорські вистави і відчити по селах.

Дальші обвинувачені, сини Стефаника Кирило і Юрій, як також Кость Мацілинський, заявляють, що до ніякої революц. організації не належали і були тільки членами студ. амат. гуртка. На запит предсідника, чому вони в слідстві зізнавали про революційну (або військову) організацію, пісудні заявляють майже одноглідно, що тоді вони говорили неправду, аби таким робом крити ту студентську організацію (гурток самоосвіти), до якої належали.

Останній з нині переслухуваних обвинувачених, Микола Стефаник, не міг докінчити своїх зізнань, бо по кількох реченнях захитався на своїх ногах і зімлів на руках товаришів і служби, що його притримали. (Вже одному з його попередників зачав був тремтіти голос і він збивався заплакати, але саме вчас подано йому шклянку води і він якось себе переміг...) Словом — „революціонери", що перед судом плачуть і мліють...

Після того інциденту з Мик. Стефаником предс. перервав розправу до завтра. Завтра будуть переслухані вже всі обвинувачені.

•

**Зізнання Михайла Бажанського.**

Перший обвинувачений, Мих. Бажанський, на запит предсідника заявляє: До „Зах.-Української Нац. Революційної Організації" я властиво не належав, але знав, що така організація істнує. З початком 1927 р. довідався я про неї. Тоді вже виступив я зі школи після суперечки з одним професором. Суперечка вийшла з того, що я назвав себе приналежним до української народности (а не „руської"). Директиви діставав я від одної особи в імени „Зах.-Української Національної Революційної Організації".

Імени тої особи обв. виявити не може, що предс. каже запротоколувати. Та особа казала йому вербувати членів до організації і закладати гуртки, зложені з 5 членів. Обвинувачений не відбирав від членів присяги, але вони давали слово чести, що нікому нічого не скажуть. Обв. сам ніяких приказів не давав, бо прикази видавала та особа. Революційних гуртків також не організував.

Прикази були такі: перетяти телефонічні лінії і підпалити кілька дворів. Та особа передавала обвинуваченому також відозви й газетку „Український Революціонер", які він давав читати своїм найближчим товаришам, що були згуртовані в аматорськім гуртку і відчитовій секції. На запит предс. оповідає, що той амат. гурток дав щось 5 представлень („За батька", „Три герби", „Сілки" — в Снятині, Орельці і Русові). Відчитів було приготованих більше, але відбувся тільки один.

Предс.: Коли ви не організували револ. гуртка, то в такому разі незрозуміло, чому ви писали в тюрмі до товаришів, щоби змінили, чи радше відкликали свої зізнання, і при тому додали, що це подаєте їм до відома „в формі приказу"...

Прок. (питає по українськи): Де ви здибалися з тою особою, що вам давала директиви?

Обв.: В Снятині. Він, здається, ходив зі мною давніше до школи.

Прок.: А щож він вам казав?

Обв.: Він пояснив мені мету „Зах.-Української Національної Революційної Організації" і казав, що треба освідомлювати нарід. Якогось статуту організації він мені не показував і не давав. Метою організації було вибороти незалежність Західної України.

Опісля прокуратор переходить з обв. Бажанським чергою всіх обвинувачених і питає про кожного з них, чи належав до амат. гуртка, чи ні, і чи читав відозву „До молоді Зах. України!" й „Українського Революціонера", чи не читав. Обв. подає, що перші обвинувачені (снятинці) майже всі належали до амат. гуртка, а коломийці (дальші обвинувачені) не належали. Обв. коломийців зовсім не знає.

З черги питав знову предсідник, як то було з тим приказом підтяти стовпи. Обв. каже, що він приступив до Піка, а потім до Балицького і казав їм, що від ЗУНРО прийшов приказ підтяти в ночі з 17. на 18. вересня 1927 телефонічні стовпи. Оба вони вже знали про істнування ЗУНРО і читали „Українського Революціонера". Вони заявили йому, що „зроблять такого збитка", а він сказав їм, що мусить іще передтим з ними поговорити. Тимчасом вони це зробили, але йому передтим нічого не казали.

Прок.: Коли ви дістали і який то був приказ підпалити двори?

Обв.: Приказ виданий був устно і двори треба було підпалити 15. серпня вночі. Приказ перетяти дроти і стовпи виданий був листовно на день 17. вересня 1927.

На запит прок., чи була ще друга організація і чи обв. знає щонебудь про У.В.О., обв. каже, що не знає про неї нічого. Знає тільки „Зах.-Українську Нац. Рев. Організацію" і її орган „Український Революціонер".

Прок.: Чому ви нині себе обтяжуєте і берете на себе всю вину, а ваших товаришів відтяжуєте? Чому ви інакше зізнавали в слідстві?

Обв.: Бо я не хотів, аби товариші мали до мене жаль і аби вони через мене терпіли.

Тут предс. пояснює прис. суддям, які не розуміють української мови, дотеперішні зізнання свідка.

По запитах радн. Згуральського, чим обв. займався після того, як покинув школу і по відповіди обвинуваченого, що він помагав батькові при господарстві, ставили дальші питання судді присяглі. Один з них просив подати йому зміст „Свідків" Курцеби, інший питав, як обв. вербував членів до організації, чи пак до амат. гуртка, на що обв. відповідає.

Д-р Стар.: Кілько разів ви стрічалися з тою людиною, що давала вам прикази?

Обв.: Кілька разів (4—5 разів).

Д-р Стар.: А чи та особа казала вам, який звязок з визволенням України може мати чи має підрізання тел. стовпа або підпалення двора?

Обв.: Ні, того мені не говорено і про це не було також нічого в „Українському Революціонері". Ніякого виснення цеї справи я не чув і не читав.

На салю покликано другого обвинуваченого.

**Ярослава Балицького.**

На запит предс., чи почувається до вини, обв. каже, що почувається остільки, що підтяв телефонічні стовпи. До ніякої революційної організації не належав, тільки належав до звичайного студ. гуртка, що давав аматорські вистави, відчити і т. д.

Предс.: А чомуж ви підтяли стовпи?

Обв.: Тов. Бажанський сказав мені, що прийшов приказ підтяти стовпи, а не сказав від кого. Я зробив це, не надумуючись, більше для сензації. Про істнування революційної організації я знав, але не знав, що приказ прийшов від неї. Взагалі я не знав, чи тов. Бажанський є членом рев. організації і він мене не намовляв вступити до такої організації.

Тут предс. відчитує зізнання обвинуваченого, зложені в слідстві і вказує на суперечности в порівнанні з тим, що він каже нині, а зокрема на те, що на поліції він признався в приналежности до рев. організації і в тому, що приказ підтяти стовпи дістав від Бажанського. На це обв. каже, що він признався тільки, що належав до амат. гуртка, зложеного зі студентів, а Бажанський не видав йому приказу, тільки це було сказано в формі поговірки.

Радн. Згуральський: Як ви підтинали стовпи, то що ви між собою говорили і що ви собі думали? Чи ви казали, що буде „гепа"?

Обв.: Ми так не казали, але думали собі, яка то буде на другий день сензація в цілій околиці...

Прок.: Коли ви говорили з Піком про стовпи? Як ви це зробили?

Обв.: В пятницю або в суботу говорили ми про це в школі, бо він вже знав про це. Ми вибралися до Будилова, там коло год. пів до 8-ої веч., пішли під стовпи з пилкою, яку роздобув Пік і разом у двійку перетяли 7 стовпів. Потім вернули назад, переночували в батьків Піка, а другого дня вернули до Снятина.

На запит д-ра Шухевича, чи обв. читав „Українського Революціонера", обв. каже, що читав раз цю газетку з Піком і вона йому подобалася (сміх на салі і в лавах суддів присяглих).

Д-р Шух.: А як ви тепер дивитеся на свій учинок?

Обв.: Я того жалую і дуже стидаюся.

Д-р Ганкевич: Ви знаєте, що в гімназії не вільно належати до політичної партії, але як ви собі представляли: до якої партії ви булиб вступили по матурі?

Обв.: Я був би вступив до української національної партії (УНДО).

Д-р Ганк.: А якже тут одно з другим погодити? Таж національна партія не може мати у своїй програмі підпалювання дворів і підтинання тел. стовпів, бо це зі справою визволення не має нічого спільного!

Обв.: Я над тим не думав і не застановлявся над тим.

На салю покликано чергового обвинуваченого

**Евгена Піка.**

На запит предс. обв. каже, що признається до вини остільки, що підтяв 7 тел. стовпів. Про цю справу казав Бажанський або Михайло Стефаник обвинуваченому у школі, зазначуючи, що прийшов такий приказ. Обв. догадувався, що цей приказ прийшов від Зах.-Укр. Нац. Рев. Орг., але про це він не питав нікого. Стовпи підтяв він разом з Балицьким. Про істнування рев. організації знав, але до неї не належав, тільки належав до амат. гуртка, зложеного зі студентів.

Предс. відчитує тут зізнання обвинуваченого в слідстві, яких суперечність він пояснює подібно, як його попередники.

Прок. питає, чи обв. признався до свого вчинку перед батьками і що зробив з пилкою, на що обв. відповідає, що батькам не казав нічого, а пилку сховав.

Прок.: А чи ваш амат. кружок не був у дійсности рев. гуртком?

Обв.: Ні, це був звичайний студ. амат. гурток, що займався виключно амат. виставами і відчитами. Ми тільки скривали його перед дирекцією, бо ученикам не вільно грати на сцені без дозволу шк. влади.

Д-р Шух.: Чи ви читали „Українського Революціонера"?

Обв.: Так, раз або двічи.

Д-р Шух.: Чи вам подобався той орган?

Обв.: Так, подобався.

Д-р Шух.: А чи ви стидаєтеся і жалуєте того, що ви підтинали стовпи?

Обв.: Так, стидаюся і жалую.

Д-р Стар.: Чи до вашого амат. гуртка належали й дівчата?

Обв.: Так.

Судя прис.: Але дівчата поза тим, що брали участь у виставах, не ходили на ваші сходини, не брали участи у відчитах?

Обв.: Ні, їх це не цікавило.

Черговий обвинувачений

**Кирило Стефаник.**

На запит предс. каже, що належав до студ. організації, яка мала на меті самоосвіту членів і ширення освіти в народі. Організація давала амат. вистави і відчити по селах. (Предс.: А не для себе? Шкода). На дальший запит предс., чому обв. у слідстві зізнавав, що належав до військової організації і подав докладний опис приняття в її члени, обв. каже, що він тільки догадувався того всього і думав, що організація мала на меті виборення незалежности України. На поліції він зізнав, що належав до військової організації, бо йому обіцяли негайне звільнення, а в суді не хотів уже змінювати того, що зізнав перше. На дальше питання каже, що організація була „тайна". До неї приступили він: він, його брат Юрко, Ділух, Одинський і ін. Тайна тому, аби про неї не довідалися в гімназії.

На питання прокуратора обв. каже, що вони сходилися до п-ва Карпюків, де він був на станції разом з братом. Там вони разом читали і балакали про всілякі справи. Обв. мав у руках і читав відозву „До молоді Зах. України", але „Українського Революціонера" не бачив навіть на очі.

На пит. д-ра Ганкевича обв. каже, що з організації виступив по двох місяцях (уже в березні) після якихсь непорозумінь на тлі амат. вистав з Бажанським. Що то були за непорозуміння, обв. не вміє сказати. Також на інші питання не вміє подати ясної, логічної відповіди.

Предс.: Ви були в VII. кл. Яке ви мали свідоцтво?

Обв.: Я мав ноти достаточні і добрі.

Предс.: І добрі також?

Обв.: Так, з релігії, співу...

Один з оборонців (докінчує): І з гімнастики.

(На салі загальна веселість.)

Опісля зізнавав молодший брат Кирила

**Юрій Стефаник.**

На запит предс. каже, що до ніякої революційної організації не належав, а належав тільки до студент. кружка самоосвіти. Бажанський не намовляв його до вступлення до української революційної організації і не втягав до неї. Тут предсідник відчитує суперечні зізнання обв-ого на поліції, на що він заявляє, що тоді зізнав неправду, аби таким чином крити студентську організацію і своїх товаришів.

На запит д-ра Ганкевича про зміст „За батька" обв. оповідає точно зміст цієї драми. Опісля каже, що гурток мав ще грати „Кандидата" д-ра Невестюка й інші песи.

На дальші запити д-ра Ганкевича обв. оповідає про свої родинні відносини, зокрема про життя й діяльність свого батька Василя Стефаника, який свої діти дуже любить. Батько нераз оповідав своїм дітям в довгі осінні вечері про свої молоді літа, про те, як він належав до таємного студ. гуртка в гімназії, як його за те вигнали зі школи, як він перейшов до Дрогобича, а потім на університет до Кракова, де жив сердечно з такими письменниками, як Оркан, Пшибишевський, Виспянський, Реймонт, Серошевський і ін. стрічався з такими діячами, як Йосиф Пілсудський. Батько розказував дітям нераз про польські повстання і про польську революційну акцію перед світовою війною... Зізнання цього обвинуваченого зробило дуже корисне враження.

Черговий обвинувачений

**Кость Мацілинський**

не признається теж у приналежности до революц. організації. Належав тільки до аматорського гуртка. Не читав ні відозв ні „Українського Революціонера" і їх зовсім не бачив. Обставину, що в слідстві зізнав інакше, пояснює таксамо, як попередники.

Останній з пересаухуваних нині обвинувачених

**Микола Стефаник**

заявляє, що не належав до тайної рев. організації, тільки до студентської. Не брав участи в її сходинах і не складав ніякої присяги. Метою студ. організації була самоосвіта членів, щоб колись допомогти українському народові своїм знанням. На запит, чому в слідстві зізнав, що належав до революційної організації, обв. хоче щось відповісти, але в тім самім моменті захитується і мліє, придержаний товаришами і вязн. службою. Обвинуваченого садджають на лавку, натирають, дають щось пити і він поволи приходить до себе, хоч по його виглядї видно, що він сильно ослаблений і дальше переслухувати його годі. З тої причини предс. перериває розправу до завтра.

---

# З парляментарної арени.

(Власні телефонограми з 26. квітня 19[illegible])

**БЮДЖЕТОВА КОМІСІЯ.**

Історична місія Польщі[illegible]

(іх) Вчора на бюджет. комісії [illegible] воєнічний бюджету мін-ства [illegible]

реформ пос. д-ра Степан Баран виголосив, як ми вже повідомляли, 1-годинну промову, в котрій гостро протестував проти дотеперішньої кольонізаційної політики мін-ства зем. реформ. На прикінці своєї промови зголосив внесок, який мав протестаційний характер, а саме пропонував скерчнення з бюджету 200.000 зол., передбачених: на безворотну допомогу для військових осадників на сх. землях і скерчнення 1,500.000 зол., передбачених на інвестиційний кредит для тихже військових осадників. При цьому найбільш яскраво виявилося становище суцільної польської більшости супроти найболючіших справ українського народу. І так за внеском пос. Барана голосували лише одні українські делегати.

Окрім повищого внеску пос. д-р С. Баран зголосив таку резолюцію: Бюджетова комісія взиває міністерство зем. реформ, щоби у своїх статистичних публікаціях щодо висліду переведення закону про зем. реформу, так дотеперішніх як і будучих, подавало до публ. відома віроісповідання і національність усіх, що досі користали та на будуче користатимуть як набувці з кольонізації і сусідської парцеляції на основі закону про зем. реформу. (Згідно з регуляміном резолюції членів комісії не є піддавані під голосування, але автоматично протоколовані і передавані до відома відповідного міністра.)

Промова пос. д-ра Ст. Барана викликала серед усіх членів комісії поляків велике порушення та невдоволення. У відповіді послові д-рові Ст. Баранові найбільш горячився бувш. маршалок пос. Ратай, як представник тої партії (Пяста), котра була і є найбільшим подвижником ідей кольонізації і осадництва сх. земель. Пос. Ратай обурювався страшенно за порівнання, зроблені д-ром Бараном щодо схожости польського закону про кольонізацію і осадництво з ославленим пруським законом. Міністр зем. реформ Станевич також полемізував із пос. д-ром Бараном, при чому заявив отверто таке: Теперішня Польща виконує лише свою колишню історичну місію на Сході та не думає її перервати.

**Голосування над бюджетом мін-ства зем. реформ і бюджет мін-ства комунікації.**

(ік) Сьогодня закінчено наради над бюджетом мін-ства зем. реформ. При кінці референт пос. Кшижановський простував, що у звітах помилково видруковано 100 тисяч зол. на оборотовий фонд зем. реформ, замісць призначених урядом 3,100.000 зол. Безпосередньо перед голосуванням був гумористичний епізод із перепалкою між головою комісії пос. Биркою та послами Домбськими (Стр. Хл.) і Вижиковськими (Визв.), котрі то посли зголосили внески, побільшуючі бюджет на цілих 109,000.000 зол. Пос. Бирка назвав просто ці внески дурницею. Їх навіть не піддано під голосування.

На порядку нарад у заступництві недужого мін. Ромоцького виголосив широке експозе віцемін. Чапський. Польське залізництво мусіло перебороти величезні трудноші. На заг. скількість 17.000 км. зал. шляхів 6.000 км. було зовсім знищених. Відбудовано вже 72 проц. ріжних обєктів та фінансову рівновагу устalено щойно у 1924 р. Пасажирський рух, як усюди, так само в Польщі, є дефіцитовий. Взагалі залізниця переходить крізу наслідком конкуренції з автобусовим і автомобілевим рухом. Для боротьби з тою конкуренцією залізниці знижують подорожння і збільшують швидкість поїздів. Товаровий рух у Польщі має головно масовий характер, обіймаючи: вугіль, дерево і зем. ладунки. Опісля віцеміністр вичислив усі реформи, які зроблено в останньому часі на польських залізницях. Кінець промови присвятив летунській комунікації. Після нього 4 години промовляв референт пос. Чекановський (ППС). Засідання тревало до пізної ночі. Завтра буде його продовження.

СЕНАТ.

(ік) На засіданні голов сенатських клюбів признано Українському Клюбові головування в сенатській освітній комісії і заступництво головування в комісії для торговлі і промислу. Засідання сенату визначено на день 7. травня.

МІЖПАРЛЯМЕНТАРНА УНІЯ.

(ік) Сьогодня радила вперше польська група міжпарляментарної унії. Головою вибрано знову проф. Дембінського.

## Останні вісти.

ПОДОРОЖ ВОЄВОДІВ.

(ік) Сьогодня приїхав до Варшави лодзький воєвода Гражинський. Завтра приїде воєвода Корсак і краківський воєвода Баровський.

ПОЛЬСЬКИЙ ЛЕТ НАД АТЛЯНТИКОМ.

(ік) Варшавські газети повідомляють, що в першій половині травня має вистартувати з Парижа аероплян із двома польськими летунами для лету до Ню Йорку. Досі відбуваються пробні лети у Франції, які закінчаться 5 травня.

ЗНОВУ ЗЕМЛЕТРУС.

(ік) В ночі з середи на четвер на Балкані відчуто новий землетрус, який дійшов аж до Царгорода. Не маємо ще відомостей про заподіяні школи.

ВАЖКА НЕДУГА БРІЯНА.

(ік) Французький міністер закорд. справ Бріян важко занедужав. Про стан його здоровля видають щодня комунікати.



## НОВИНКИ

— **Цьогорічна весна** взяла, здається, цього року у нас відпустку. Її заступає покищо дощева осінь та снігова зима. Не є виключене, що наслідком підземельних перемін доведеться весну скреслити з календаря. На цьому втратять усі, що розуміють вагу хліба насущного і весняного сонця, закохані і дебютуючі поети, для яких весна є вічно актуальною і загальнодоступною темою.

— **Військова служба**, яка ждала досі молодь після університетських студій, може віднині їх попереджувати. М-ство військових справ вислало шкільним кураторіям обіжники, щоби вчителі радили гімназистам починати свої університетські студії від війська, бо таким робом не перериватимуть свого навчання.

— **Львівська хроніка.** На Жовківській 74 завалилась в официнах пруська стіна і приспала 58-літ. зарібника Дерлицького, що дістав потрясення мізку; кілька днів тому у цьому ж домі безнадійно закоханий і безнадійно пяний Чухрай застрілився, постріливши три особи. — На вул. Зеленій 2 спіртова машинка „прімус“ вибухла так сильно, що вирвала вікна і запалила двері; господині, що налила замісць нафти — бензину сильно попарена. — Слідчий уряд шукає виновників убивства і знайомих невідомого мущини, якого тіло найшли біля села Рудно. Він середнього росту, темно-білявий, із пристриженими вусами, вбраний у російську рубашку, приблизно 30-літній.

— **З людського звіринця.** Суд у Ковлі засудив на смерть селян із села Замшани Теодора Мосєйчука та його жінку, які вбили 18-літнього сина Мосєйчукової з першого подружа, щоб на його спадщину, залишену йому покійним батьком.

— **Жертви землетрусу.** Звістки про розміри балканського землетрусу ще дуже неточні. Телеграми з Атен до Берліна кажуть про 10.000 домів знищених удовж „маналу“; бездомних 200.000. Скількість людських жертв пропорціонально невеличка, бо населення попереджене заздалегідь мало час вибігти в поле. Крім Коринту найбільше знищені Нотраки та Ксільокастро. Грецький уряд не в силі допомогти населенню. Кілька кораблів виїхало в Коринту з поживою, одіжю, шатрами та ліками. Банки та часописи проголосили збірку для бездомних.

— **Українська мова — мова славянського порозуміння.** В органі чехословацького президента міністрів „Венков“ з 5. квітня містить д-р Франтішек Штамбах статтю про спільну славянську літературну та наукову мову п. з. „Kulturni Prehled“. Автор підчеркує, що вільна славянська мова не є зрозуміла для всіх славян в достаточній мірі, через що поодинокі славянські наукові та літературні твори перекладають для славян на французьку або німецьку мову, а з цього в першій мірі користають не славяне. Питання спільної славянської мови не є вже утопією, а реальною потребою. У деяких ділянках наукової праці вже почали цікавитися спільною славянською мовою і один чех в Америці вже жертвував на цю ціль більшу суму. Найкраще підходила би на думку автора як спільна славянська мова: українська. Автор не мотивує свого погляду, тільки застерігається, щоб його не посуджували в політиканстві, бо „політика — це паскудна річ“. Но так давно в 19 ст. багато не вірило, щоби чеська мова могла надаватися до наукових творів.

— **Українське студентство на міжнародніх зїздах.** Центральний Союз українського студентства „Цесус“ у Празі запрошено цього року на такі міжнародні студентські зїзди: 1) у Парижі, на зїзд міжнародньої студентської конфедерації (CIE), 2) на зїзд міжнародньої студентської помочі в одній з північно-французьких місцевостей, 3) на світовий зїзд миру молодіжі в Еерде (Голляндія) (The World Yonth Peace Congress), 4) на міжнародню спортову олімпіяду в Парижі та 5) на міжнародню книжкову виставку (студентський відділ) в Кельні. Крім цього поїдуть відпоручники українського Товариства для Ліги Націй до Женеви, аби взяти участь в зїзді Міжнародньої Федерації для Ліги Націй (ФУТ). На так звану „книжкову конференцію“ в Бірмінгем (Англія) запрошено рівнож українського представника. Участь українського студентства покищо непевна тільки на зїздах в Ерде та в Бірмінгемі. Всі зїзди відбуватимуться в серпні-вересні 1928 р.

— **Рекорди.** Магістрат Люблина веде таку гарну господарку, що його касу... зафантували. — Ліндберг перелетів із Ню Йорку до Квібек у 4 годинах 500 миль серед метелиці, щоби привезти ліки недужому летунові Бенетові. — Генеральним інтендантом пруського державного театру призначений режісер Еспер, жид, проти якого нім. націоналісти вели завзяту кампанію. — Росіянин Петро Юшков, еміґрант у Франції, побився об заклад, що обійде пішки всю Францію без сотика і вибрався в дорогу. — Число кандидатів на послів у нім. парляменті дійшло до 9.000.

— **За повагу титулів.** У „Дзеннiку Львовскім“ з 27. п. м. находимо таку веселу новинку: Варшавський розпорядок. Одно з міністерств видало до підчинених собі урядів обіжник такого змісту: Підчинені органи взиваю, щоби в урядових письмах, видаваних до рук клієнтам або третім особам, уживати великих букв при займенниках особистих. Отже треба писати: Його, Йому, Ви, Вас, Вам, Він, Її, Їх, і т. д. На другий день після того, як цей міністерський розпорядок прийшов, хтось з урядовців написав на березі розпорядку червоним олівцем: „Ви — мене...!“

— **Новини з Радянської України.** Незабаром відкриють у Києві Всеукраїнський геольогічний музей, основою якого буде геольогічний музей УАН і колекції Інституту Наросвіти. Музей матиме дуплікат усіх найбільших колекцій України, в тому числі Дніпропетровського гірничого інституту та харківського й одеського інститутів Наросвіти. — В Ново-Водолазькому районі в с. Новоселівці діти граючись на вулиці викопали яму і в ній знайшли горнець, наповнений 300 старовинними срібними монетами із XII—XIII століття. — На міжнародню кінематографічну виставку в Гаазі ВУФКУ вислали останні українські радянські фільми: „Звенигору“ та „Одинацятий“.

— **Для дослідів византійської культури.** До Києва вернувся з закордонної подорожі декан архітектурного факультету Київського Художнього Інституту проф. І. В. Моргилевський із Туреччини де досліджував памятки візантійської архітектури. Ці досліди мали на меті встановити звязок між візантійськими памятками і памятками Велико-Київської доби на Україні й Русі. Протягом свого перебування в Туреччині проф. Моргилевський зробив 320 світлин з памяток візантійської архітектури в Константинополі й вивчив 42 памяток ріжних епох. Усі фото-світлини мають виставити в Лаврському Музейному городку.

— **Подружа еспанського диктатора.** У Мадриді приготовляються до святкування шлюбу Прімо де Рівери, який женитьcя з сіньоріною Мерцедес Кастеляно. Кастеляно познайомилась із диктатором підчас мароканської кампанії як сестра милосердя. Де Рівера має 64 роки і овдовів 18 літ тому; його наречена має 47.

— **Рідні скупарі.** У Лодзі відкрили випадково тайну одної старечої пари, якої життя виглядало би в повісти як неймовірне. Марцель і Емілія Валах примирали з голоду. Він мав 59 літ, вона 70, а її муж був із черги — четвертим. Валахова прийшла до магістрату прохати підмоги, бо її муж умирає з голоду. Дістала 30 зол., а на другий день, коли міська карета приїхала за старцями, щоби взяти їх до захисту бідних, Валах уже лежав мертвий від голодової смерти. Валахова прохала дозволити її узяти до захисту свій „скарб“: це був старий мішок. Коли мішка торкнулись, із нього вилетіли 5 і 10 рублеві золоті монети; при Валаховій найшли нетиканих 30 зол. допомоги. Вона сама ледви держалась на ногах від голодівки, а її муж помер із голоду. Ніхто із сусідів не підозрівав що Валахи — багачі, що примирають від скупарства. Як бачимо: Гарпагон Мольєра і Гранде Бальзака не були неймовірними скупарями. Між звірятами нема знається прикладу, щоби жива істота могла вмерти з голоду, маючи змогу заспокоїти його.

— **Спрага зростає.** По статистиці СРСР у 1924 випили в усій державі 9,840000 літрів спірту, в 1925 р. — 40,880.000 літрів, в 1926 р. — 246 міл. і в 1927 р. — 387,450.000 літрів.

— **Жінка без памяти.** Льондонський суд дав розвід письменниці Агаті Крісті, що минулого року пропала безслідно на довший час, забувши всі дані про себе, тому, що втратила память. Її муж, полковник, який не жив із нею від 1926 р. зголосився на розвід.

— **Шпіцберг відрізаний від світа.** Із Шпіцбергу прийшли звістки, що єдиний радіотелеграфіст на острові згинув від нещасливого випадку. Ніхто, крім нього не вміє поводитись з радіоапаратом і тепер Шпіцберг буде відрізаний від решти світа довгі тижні. Це захитує плянами ген. Нобіле, який не може вибратись до Шпіцбергу, не маючи звідтя радіових інформацій про погоду.

— **Помста неспокійного „духа“.** Міністерство фінансів у Токіо має в Японії недобру славу. Ніхто там так часто не недужає як урядовці цього міністерства, дарма, що працюють у прегарнім вигіднім будинку. Процент умираючих серед них також дуже великий. Причини цього дивного явища були до останнього часу таємничі, аж деякі віруючі японці не ствердили факту, що будинок мін-ства фінансів побудований на могилі славного бунтаря Масакадо, якому там зрізали голову 1000 літ тому. „Дух“ засудженого мститься за це до цього часу на тих, що не залишають у спокою його могилу. Пересудні урядовці цього міністерства зібрались на спільне святочне богослуження, щоби переблагати неспокійного духа. Може би історики Львова розслідили на якім місці побудований теперішній магістрат та інші установи, де фінанси вічно недужають.

— **Вечір танку на провінції.** Мариля Ґремо — артистка танцюристка заґрозної слави по кількох своїх виступах у Львові, виїздить з днем 28. квітня ц. р. з турне по провінції, по котрому повертає назад до Берліна. Наше громадянство повинно зацікавитись виступами Марилі Ґремо, котра своїм танком цілком заполонює глядача.

## Театри.

**Міський великий театр:**

28-го г. 3 попол. „Гамлет“ для шкільної молоді.

28-го г. 7·30 веч. „Оповідання Гофмана“ виступ Дигаса.

29-го г. 3 попол. „Ясь і Малгося“ (для дітей).

29-го г. 7·30 веч. „Сніжиста ніч“ Рабіського.

**Міський „Театр Новин“:**

28-го г. 8. веч. „Леді Шік“

29-го г. 3 попол. „Орлов“.

29-го г. 8. веч. „Леді Шік“

**КІНА.**

„Апольо“: „Гураган“ Ю. Бравна

„Лев“: „Гураган“.

„Палас“: „Тайна абісинської пущі“ і „Рін-тин-тін і його пан“.

„Фатаморгана“: „Танцюючий Відень“

„Бьйка“: „Фльорентійські ночі“.

## Зі спортового життя.

УКРАЇНА І. — ЕКРАН І.

Другі з черги змагання України за мистецтво львівської А-класи відбудуться в неділю 29. квітня, в год. 11. рано, на площі Сокола-Батька. Противником буде львівський клюб „Екран“, у складі якого є багато старших змагунів і чимало львівських клюбів і виграти з ним з пункт ... не буде легкою справою. Посідь України

звичений гірами досвідом в попередніх змаганнях, усунув кількох грачів, які безпосередньо причинялися до програної в минулу неділю і на їх місце вставив нових, яких по тяжких зусиллях вдалося придбати для України. Зреорганізована і скріплена українська одинацятка буде старатися зреабілітувати себе в очах своїх симпатиків, тому доложить усіх зусиль, щоби вийти з цих змагань побідником.

Попередять змагання за мистецтво В-класи Україна II. — Бкраи II. в год. 9.30.

Вступ 1 зол., для шкільної молоді 50 сот.

## Всячина.

**Оригінальний кандидат на посла.** Найвеселішим кандидатом до франц. парляменту є 88-літній Люї Андріє, бувш. адвокат, бувш. посол в Еспанії і свіжий д-р фільософії. Андріє не вибраний підчас останніх виборів до парляменту, приготовив у дозвіллі докторську дисертацію і його оборона тези в Сорбоні була неабиякою сенсацією: туди зійшлись найбільші достойники, а професори грали супроти нього ролю скромних учнів. Андріє обіздить свої округи автом, по по селах із парубками і виголошує пресеселі промови. Його слухають із приємністю не тільки виборці, але навіть його партійні вороги. Цими днями в м. Нове підчас виборчого віча йому трапилась така пригода: Він побачив у глибині салі одну жінку, що стоячи з відкритими грудьми, годувала дитину. Андріє негайно звернувся з апострофою до представниці жіночих виборчинь, заявив, що є прихильником рівноправности жіноцтва, виголосив похвалу материнства і передав їй китицю квітів із жаданням, щоби вплинула на свого мужа і придбала йому голос. Яке було зачудовання старця Андріє, коли ця жінка підійшовши ближче представилась як грубий мущина, що стояв з розхрістаними грудьми, із своєю донькою на руках. Андріє не збентежився ні трохи, щиро засміявся і негайно змінив дотепно зміст своєї промови.

## Посольські справоздавчі віча.

Гвоздець повіт Турка. Дня 8. квітня ц. р. відбулося велике справоздавче посольське віче в селі Гвоздець, повіт Турка. Реферував посол Олександер Вислоцький, віче відкрив о. Грушкевич. Присутніх на вічу було около 300 селян, які з цікавістю вислухали звіту посла з праці Українського Посольського Клюбу, висловили йому повне довіря і одобрили організаційний плян праці у краю, намічений послами УНДО.

Гадівка повіт Старий-Самбір. Дня 10-го квітня ц. р. відбулося посольське справоздавче віче в селі Гадівка повіт Старий-Самбір. Реферував посол Олександер Вислоцький. Село це Богом і людьми забуте, до міста і залізниці около 6 миль гірської лихої дороги, так, що виборча агітація там не доходила і жадного віча там не було, однак майже ціле село голосувало на листу ч. 18. Село це свідоме, має гарну читальню і кооперативу і з вдячністю вислухало звіту посла О. Вислоцького про діяльність своїх послів в соймі і в краю.

## ВІДОЗВИ Й КОМУНІКАТИ.

**I. З Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові.**

Згідно з новим еміграційним законом і на основі рішення Еміграційного Уряду з дня 6. березня 1928 р., одержало Товариство Опіки над Українськими Емігрантами дозвіл на ведення Бюр інформації та помочі емігрантам. Досі відкрило Товариство два бюра: у Львові, при вул. Городецькій ч. 95 і в Тернополі при вул. Міцкевича число 3.

Завданням тих бюр є: 1) давати емігрантам інформації про економічний стан, коньюктури на заграничних ринках праці та суспільну структуру в чужих краях; 2) виготовити емігрантам всі потрібні подання та письма до Уряду та заграничних консулятів; 3) на основі уповновaжнення еміґранта перенимати до полагодження його справи враз із документами і заступати інтереси еміґранта перед владою, та корабельними лініями; 4) боронити еміґрантів перед несовісними покутними агентами, яких жертвами падуть малосвідомі і необізнаможені зі справою селяни.

Подаючи це до відома українського громадянства, Товариство Опіки над Українськими Емігрантами звертається в першій мірі до Всч. Духовенства, Учительства та всіх культурно-освітних установ, щоби вони звертали увагу українських еміґрантів на цю справу і у всіх тих справах спрямовували їх тільки до бюр інформації та помочі еміґрантам нашого Товариства. Одночасно просимо остерігати наших еміґрантів перед покутними агентами, яких діяльність є недозволена і шкідлива а про всі їх зловживання доносити прямо до нашого Товариства.

За Товариство Опіки над Українськими Емігрантами у Львові:

*М. Заячківський*, голова. *Д-р В. Константинович*, секретар.

**II. З комітету будови „Народнього Дому" в Хирові.**

Заклик.

Два рази звертались ми через „Новий Час" до нашого громадянства з проханням складати жертви на будову „Українського Народнього Дому" в Хирові. На другу нашу відозву, з огляду на повінь, мало хто відгукнувся. Тому осмілюємося повторити своє прохання ще раз. Зазначуємо, що Хирів, це одна з найбільше загрожених місцевостей на наших західних окраїнах. Є тут 7-ми клясова польська школа, дві польські захоронки для дітей, польський костел, великий дім польського т-ва „Сокіл", головний осідок Єзуїтів і їх монастир зі середньою школою та конвіктом. А до недавна був Хирів майже чисто українським місточком. Довкола Хирова поселилися до цього чисельно мазурі-кольоністи... Місцеве українське міщанство можна врятувати від майбутньої загибелі тільки тоді, як стане тут „Український Народній Дім", в якому буде можна помістити культурно-освітні товариства, а в першу чергу українську захоронку для дітей. Мури салі і 4-ох кімнат „Українського Нар. Дому" в Хирові (27 на 10) вже стоять завдяки значній підмозі (336 дол.), одержаній від українських земляків з Америки і Канади. Мури необхідно накрити і дім хоч частинно викінчити ще цього літа. На це треба грошей, а ми їх не маємо... Маємо натомість понад 3.000 зол. пекучого довгу... Сподіємось, що цим разом наше ширше громадянство заінтересується більше долею загроженого українства Хирова і на зустріч його змаганням прийде з відповідною підмогою. Ласкаві жертви приймає: Комітет будови „Українського Нар. Дому" — на руки п. Липецького Франца, студ. прав — в Хирові, коло Перемишля. Одержані жертви будемо оголошувати в пресі.

Свідомі Українки і Українці! Не відкладайте, а присилайте нам якнайскорше свої лепти!

ЗА КОМІТЕТ БУДОВИ:

*Липецький Ф.*, голова. *Чуквінський П.*, секретар.

## ‡ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Богдан Елішевський, парох Зашкова, вислужений яричівський декан, дійсний радник митрополичої консисторії, член усіх центральних українських товариств у Львові помер дня 26. квітня в год. 6. рано у Зашкові в 70-ому році життя і 46-тому році священства. Похорон відбудеться у Зашкові, в суботу дня 28. квітня перед полуднем. В. Й. П.!

## ОПОВІСТКИ.

**Виступи артистки-танцюристки** світової слави Мариді Гремо на провінції:

28. квітня — м. Самбір,
29. квітня — м. Ходорів,
1. травня — м. Коломия,
2. травня — м. Станиславів,
4. травня — м. Надвірна,
5. травня — м. Бучач,
6. травня — м. Чортків.

1—1 Дирекція Юрка Вовченка.

**На коляду „Рідній Школі"** у Львові від еміграції Підкарпаття через Комітет допомоги українським збігцям в Ужгороді зложили в Кч.: Медвідь Семен 165; по 100 — д-р Гуналовський Олекса, д-р Долинський Іван, Колцуняк Юлій, Кульчицький Петро; Тегза Василь 70; по 50 — д-р Бирчак Володимир, д-р Бращайко Юлій, д-р Бращайко Михайло, оо. Василіяни м. Березна, оо. Василіяни Ужгород, Волошин Августин, Дуб Константин, Думка Гриць, Клочурак Стефан, д-р Кривуцький Павло, д-р Лаврішко Ярослав, Никорак Михайло, д-р Новаковський Михайло, д-р Ритло Іван, Устіянович Володимир, Чайка Степан, інж. Яремкевич Петро; Гмитройко Семен 40; по 30 — Заклинський Корнило, Дівнич Антін, Струк Василь, д-р Стахура Роман, Циганик Августин; по 20 — Артимович Адріян, Аляськевич Андрій, Бачинський Леонид, Будза Евген, Галізін Андрій, Лідик Андрій, Дубик Гриць і Настя, Сородник Сень, Федорович Карло, Черкасенко Спиридон; по 10 — д-р Гоцій Іван, Дозорців Володимир, Желтвай Віктор, Сопачова Ганна; по 5 — Бачинський Омелян, Мороз Олекса, Олександрович Демид, д-р Малик Андрій, збірка Братислава 345, Скіра Кузьма, збірка Пшібрам 373, Коломиєць Дм. збірка Севлюш 40, відсотки в Підк. Банку 17. — Всім Вп. Добродіям складає щиру подяку Головна Управа. 2059 1—1

**Товариський зїзд** абітурієнтів гімназії в Сяноці з року 1903 відбудеться дня 9. липня 1928 в Сяноці. Просимо Товаришів подати свої адреси. За Комітет: о. Йосиф Маринович, Військо п. Добромиль, Ст. Темек, Нижанковичі п. loco 1-1

**Краківська філія Спілки Інженірів та Техніків** українців-еміґрантів в Польщі оголошує отсим Конкурс на стипендію ім. Головного Отамана С. Петлюри. Стипендія в розмірі 120 (сто двадцяти) золотих польських з початком шкільного 1928-29 року має бути уділена студентові металюргічного відділу Краківської Гірничої Академії. Умови: 1) Українець (еміґрант має першенство), 2) Закінчена середня освіта. Треба представити свідоцтво зрілости (згядно завірену нотаріяльну копію) на право вступу до Гірничої Академії, 3) Життєпис з зазначенням матеріяльного стану. Останній термін вписну прохань 20. травня 1928. Прохання належить надсилати по адресі: S. Suchodoł, Oddział Ukraińskiego Komitetu Centralnego w Krakowie ul. Zwierzyniecka 6. Hotel Victoria. — Управа Філії. 1—1